HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

24 mai 2012*

„Mediu — Depozite de deșeuri — Directiva 1999/31/CE — Taxă specială pentru depozitarea deșeurilor solide — Supunerea operatorului unui depozit la plata acestei taxe — Costuri de exploatare a unui depozit — Directiva 2000/35/CE — Dobânzi de întârziere — Obligațiile instanței naționale”

În cauza C-97/11,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Commissione tributaria provinciale di Palermo (Italia), prin decizia din 14 octombrie 2010, primită de Curte la 28 februarie 2011, în procedura

Amia SpA, în lichidare

împotriva

Provincia Regionale di Palermo,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, domnii K. Schiemann și L. Bay Larsen, doamna C. Toader și domnul E. Jarašiūnas (raportor), judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Varone, avvocato dello Stato;

— pentru Comisia Europeană, de A. Marghelis și de A. Aresu, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: italiana.

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește aspectul dacă, în lumina Hotărârii din 25 februarie 2010, Pontina Ambiente (C-172/08, Rep., p. I-1175), instanța de trimitere trebuie să lase neaplicate dispozițiile naționale pe care le consideră contrare articolului 10 din Directiva 1999/31/CE a Consiliului din 26 aprilie 1999 privind depozitele de deșeuri (JO L 182, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 5, p. 94), astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 septembrie 2003 (JO L 284, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 4, p. 213, denumită în continuare „Directiva 1999/31”), precum și articolelor 1-3 din Directiva 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (JO L 200, p. 35, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 226).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Amia SpA, în lichidare (denumită în continuare „Amia”), pe de o parte, și Provincia Regionale di Palermo, pe de altă parte, având ca obiect o înștiințare de plată a unei taxe speciale pentru depozitarea unor deșeuri solide.

Cadrul juridic

Reglementarea Uniunii

3 Articolul 10 din Directiva 1999/31 prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura de faptul că toate costurile determinate de instalarea și de exploatarea unui depozit de deșeuri, inclusiv, pe cât posibil, costul garanției financiare sau al echivalentului acesteia menționat la articolul 8 litera (a) punctul (iv), precum și costurile estimative pentru închidere și operațiile posttratare pentru o perioadă de minimum 30 de ani sunt acoperite de prețul stabilit de operator pentru evacuarea oricărui tip de deșeu în depozitul respectiv. În funcție de cerințele formulate de Directiva 90/313/CEE a Consiliului din 7 iunie 1990 privind accesul liber la informații referitoare la mediu [(JO L 158, p. 56)], statele membre asigură transparența activității de culegere a datelor și de utilizare a oricărei informații necesare referitoare la cost.”

4 Articolul 1 din Directiva 2000/35 prevede că dispozițiile acesteia se aplică tuturor plăților efectuate ca remunerații pentru tranzacții comerciale.

5 Potrivit articolului 2 punctul 1 din Directiva 2000/35, „tranzacții comerciale” înseamnă tranzacții între întreprinderi sau între întreprinderi și autorități publice, care conduc la livrarea de bunuri sau furnizarea de servicii contra cost.

6 Articolul 3 din Directiva 2000/35, intitulat „Dobânzi în cazul întârzierii efectuării plăților”, prevede printre altele că statele membre garantează că sunt exigibile dobânzi pentru întârzierea efectuării plăților și că acestea pot fi solicitate de creditorul care și-a îndeplinit obligațiile contractuale și legale și care nu a primit la timp suma datorată, cu excepția cazurilor în care debitorul nu este răspunzător pentru întârziere.

Reglementarea italiană

7 Legea nr. 549 din 28 decembrie 1995 privind măsuri de raționalizare a finanțelor publice (supliment ordinar la GURI nr. 302 din 29 decembrie 1995, denumită în continuare „Legea nr. 549/95”) instituie o taxă specială pentru depozitele de deșeuri solide în scopul de a favoriza scăderea cantității de deșeuri produse și reciclarea acestora în materii prime și energie.

8 Potrivit articolului 3 alineatul 25 din Legea nr. 549/95, faptul generator al acestei taxe este eliminarea deșeurilor solide în depozite de deșeuri.

9 Din articolul 3 alineatul 26 din Legea nr. 549/95 rezultă că datorează această taxă operatorul întreprinderii de depozitare definitivă și că acesta are obligația de a repercuta această taxă asupra colectivității care depozitează deșeurile.

10 Articolul 3 alineatul 27 din Legea nr. 549/95 prevede că taxa menționată este datorată regiunilor.

11 Articolul 3 alineatul 30 din Legea nr. 549/95 stabilește că operatorul depozitului de deșeuri trebuie să plătească taxa regiunii în a cărei rază teritorială se află depozitul de deșeuri. Plata trebuie să fie efectuată în cursul lunii următoare încheierii trimestrului civil în care au fost efectuate operațiunile de depozitare.

12 Articolul 3 alineatul 31 din Legea nr. 549/95 prevede că operatorului unui depozit de deșeuri îi sunt aplicate sancțiuni pecuniare în cazul lipsei înregistrării sau al înregistrării inexacte a operațiunilor de livrare a deșeurilor la depozit, al lipsei declarației sau al declarației inexacte și în cazul lipsei plății sau al plății cu întârziere a taxei.

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

13 Amia exploatează un depozit de deșeuri situat în Palermo, în localitatea Bellolampo, unde desfășoară activitatea de eliminare a deșeurilor livrate periodic de colectivitățile locale.

14 În temeiul Legii nr. 549/95 și al legii regionale de punere în aplicare, Amia a fost supusă plății trimestriale, în favoarea Provincia Regionale di Palermo, a taxei speciale pentru depozitarea deșeurilor solide și trebuia să repercuteze această taxă asupra colectivităților locale care depuneau deșeurile în depozite.

15 Amia nu a efectuat decât o plată parțială a taxei aferente primului și celui de al doilea trimestru ale anului 2007 și nu a achitat taxa aferentă celui de al treilea și celui de al patrulea trimestru ale aceluiași an. Această situație a determinat autoritățile competente din Provincia Regionale di Palermo să îi adreseze o înștiințare de plată a taxei în vederea recuperării taxei neplătite, în valoare de 3 574 205,19 euro, majorată cu dobânzi, precum și a unei amenzi egale cu 30 % din valoarea acestei taxe.

16 La 22 martie 2010, Amia a sesizat Commissione tributaria provinciale di Palermo cu o acțiune îndreptată împotriva acestei înștiințări de plată.

17 Din cuprinsul deciziei de trimitere reiese că plata cu întârziere a taxei în acțiunea principală este strâns legată de întârzierea cu care colectivitățile care livrează deșeurile în depozit rambursează operatorului care gestionează depozitul de deșeuri taxa în cauză. Potrivit instanței de trimitere, Legea nr. 549/95 instituie o taxă pentru depozitarea deșeurilor și stabilește termenele pentru recuperarea sa de la operatorul unui depozit de deșeuri fără a prevedea totuși rambursarea într-un termen rezonabil a taxei către acest operator de către colectivitatea care efectuează depozitarea și fără a prevedea o procedură eficientă pentru obținerea rambursării menționate. Instanța de trimitere adaugă că Legea nr. 549/95 nu prevede posibilitatea operatorului unui depozit de deșeuri de a se întoarce împotriva celui care depozitează deșeurile în temeiul sancțiunii administrative aplicate pentru întârzierea la plata taxei menționate.

18 În acest condiții, Commissione tributaria di Palermo a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„[Se impune ca], în lumina Hotărârii [Pontina Ambiente, citată anterior], să fie lăsate neaplicate dispozițiile articolului 3 [alineatele 26 și 31] din Legea nr. 549 [...], întrucât sunt contrare articolului 10 din Directiva 1999/31, precum și aceleași dispoziții, întrucât sunt contrare articolelor 1[-]3 din Directiva 2000/35?”

Cu privire la întrebarea preliminară

19 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în circumstanțe precum cele în cauză în acțiunea principală și în lumina Hotărârii Pontina Ambiente, citată anterior, se impune ca dispozițiile naționale de tipul celor în cauză să fie lăsate neaplicate, întrucât nu sunt îndeplinite condițiile enunțate în această hotărâre pentru ca dispozițiile naționale menționate să poată fi considerate conforme cu articolul 10 din Directiva 1999/31 și cu articolele 1-3 din Directiva 2000/35.

Cu privire la admisibilitate

20 Guvernul italian contestă admisibilitatea întrebării preliminare. Pe de o parte, aceasta nu ar fi pertinentă pentru soluționarea acțiunii principale, întrucât instanța de trimitere nu ar fi competentă să soluționeze acțiunea în regres exercitată de operatorul depozitului împotriva colectivităților care au depozitat deșeurile. Acest guvern arată că, potrivit legislației italiene, competente pentru soluționarea unei astfel de acțiuni sunt instanțele administrative. Pe de altă parte, întrebarea preliminară ar fi fost adresată fără a se verifica în prealabil dacă condițiile enunțate în Hotărârea Pontina Ambiente, citată anterior, erau îndeplinite în mod efectiv în acțiunea principală și, în special, dacă instrumente juridice adaptate existau deja în mod general în dreptul italian.

21 Cu toate acestea, este necesar să se constate că din decizia de trimitere, care conține o expunere suficientă a situației de fapt din acțiunea principală, precum și a dreptului național aplicabil, reiese că întrebarea adresată de instanța de trimitere, căreia îi revine sarcina de a aprecia necesitatea acesteia, are în mod vădit legătură cu obiectul acțiunii principale.

22 Prin urmare, cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare trebuie considerată admisibilă, eventualele probleme referitoare la competența instanței de trimitere pentru soluționarea unei acțiuni în regres împotriva unei colectivități locale și a existenței, în dreptul italian, a unor instrumente juridice care să îndeplinească condițiile enunțate în Hotărârea Pontina Ambiente, citată anterior, ridicate de guvernul italian, neavând incidență asupra admisibilității acestei cereri.

Cu privire la fond

23 În Hotărârea Pontina Ambiente, citată anterior, Curtea a declarat că articolul 10 din Directiva 1999/31 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale, precum cea în cauză în acțiunea principală, care supune operatorul unui depozit de deșeuri la plata unei taxe ce trebuie să îi fie rambursată de colectivitatea locală care a depozitat deșeurile și care prevede sancțiuni pecuniare pentru acest operator în cazul plății cu întârziere a acestei taxe, cu condiția totuși ca această reglementare să fie însoțită de măsuri prin care se garantează că rambursarea taxei menționate are loc efectiv și în termen scurt și că toate costurile legate de recuperare, în special costurile care rezultă din întârzierea la plata sumelor datorate operatorului în acest temei de colectivitatea locală menționată, inclusiv sancțiunile pecuniare aplicate eventual acestuia și având drept cauză această întârziere, se repercutează în prețul care trebuie plătit de această colectivitate operatorului menționat. Curtea a precizat că era de competența instanței naționale să verifice dacă erau îndeplinite aceste condiții.

24 Curtea a mai declarat în aceeași hotărâre că articolele 1-3 din Directiva 2000/35 trebuie interpretate în sensul că sumele datorate operatorului unui depozit de deșeuri de către o colectivitate locală care a depozitat deșeuri, sume precum cele datorate în temeiul rambursării unei taxe, intră în domeniul de aplicare al directivei menționate, iar statele membre trebuie să garanteze, prin urmare, potrivit articolului 3 din directivă, că acest operator poate solicita dobânzi în caz de întârziere la plata acestor sume din partea colectivității locale.

25 Potrivit instanței de trimitere, dispozițiile Legii nr. 549/95 par a fi, prin articularea și prin aplicarea lor concretă, incompatibile cu articolul 10 din Directiva 1999/31, precum și cu articolele 1-3 din Directiva 2000/35.

26 În ceea ce privește guvernul italian, acesta susține că reglementarea italiană cuprinde instrumentele juridice care permit obținerea într-un termen rezonabil a rambursării de către colectivitățile locale utilizatoare a ansamblului costurilor efectuate de operatorul unui depozit de deșeuri. Acesta arată printre altele că operatorul are la dispoziție o acțiune în regres în fața instanței administrative, care are competența exclusivă pentru soluționarea acesteia.

27 În această privință, trebuie amintit mai întâi că problema dacă o dispoziție națională, în măsura în care este contrară dreptului Uniunii, trebuie lăsată neaplicată se pune numai în cazul în care nu este posibilă nicio interpretare conformă a dispoziției în cauză (Hotărârea din 24 ianuarie 2012, Dominguez, C-282/10, punctul 23).

28 Potrivit unei jurisprudențe constante, la aplicarea dreptului intern, instanțele naționale sunt obligate, în măsura posibilului, să interpreteze dispozițiile acestuia în lumina textului și a finalității directivei în cauză pentru a atinge rezultatul urmărit de aceasta și, prin urmare, să se conformeze articolului 288 al treilea paragraf TFUE. Această obligație de interpretare conformă a dreptului național este astfel inerentă sistemului Tratatului FUE, întrucât permite instanțelor naționale să asigure, în cadrul competențelor lor, deplina eficacitate a dreptului Uniunii atunci când judecă litigiile cu care sunt sesizate (Hotărârea Dominguez, citată anterior, punctul 24 și jurisprudența citată).

29 Principiul interpretării conforme impune în plus ca instanțele naționale să facă tot ce ține de competența lor, luând în considerare ansamblul dreptului intern și aplicând metodele de interpretare recunoscute de acesta, pentru a garanta efectivitatea deplină a directivei în discuție și pentru a identifica o soluție conformă cu finalitatea urmărită de aceasta (a se vedea Hotărârea Dominguez, citată anterior, punctul 27 și jurisprudența citată).

30 În consecință, înainte de a lăsa neaplicate dispozițiile naționale într-o cauză precum cea din acțiunea principală, revine instanței naționale sarcina de a verifica, luând în considerare nu numai dispozițiile menționate, ci ansamblul dreptului intern și aplicând metodele de interpretare recunoscute de acest drept, dacă nu poate ajunge la o interpretare a dreptului național menționat care să fie conformă cu textul și cu finalitatea directivei în cauză.

31 Rezultă că, în speță, revine mai întâi instanței naționale, înainte de lăsa neaplicate dispozițiile pertinente din Legea nr. 549/95, sarcina de a verifica, luând în considerare ansamblul dreptului intern, atât material, cât și procedural, dacă nu poate în niciun caz să ajungă la o interpretare a dreptului său național conformă cu textul și cu finalitatea Directivelor 1999/31 și 2000/35.

32 În cazul în care o astfel de interpretare nu ar fi posibilă, trebuie să se examineze dacă articolul 10 din Directiva 1999/31 și articolele 1-3 din Directiva 2000/35 produc un efect direct și, dacă este cazul, dacă Amia se poate prevala de acestea împotriva Provincia Regionale di Palermo.

33 În această privință, dintr-o jurisprudență constantă a Curții rezultă că, în toate cazurile în care dispozițiile unei directive sunt, în ceea ce privește conținutul, necondiționate și suficient de precise, particularii au dreptul să le invoce în fața instanțelor naționale împotriva statului fie atunci când acesta nu a transpus în termenele stabilite directiva în dreptul național, fie atunci când a transpus în mod incorect directiva în cauză (Hotărârea Dominguez, citată anterior, punctul 33 și jurisprudența citată).

34 În speță, articolul 10 din Directiva 1999/31 îndeplinește aceste criterii, dat fiind că pune în sarcina statelor membre, în termeni neechivoci, o obligație de rezultat precisă și care nu este supusă niciunei condiții cu privire la aplicarea normei pe care o prevede. Astfel, această dispoziție impune ca statele

membre să ia măsuri pentru a garanta că prețul solicitat pentru evacuarea deșeurilor în depozite de deșeuri este stabilit astfel încât să acopere toate costurile care apar la instalarea și la exploatarea unui depozit de deșeuri (Hotărârea Pontina Ambiente, citată anterior, punctul 35).

35 Chiar dacă articolul 10 din Directiva 1999/31 nu impune statelor membre nicio metodă precisă în privința finanțării costurilor depozitării deșeurilor, această împrejurare nu afectează totuși caracterul precis și necondiționat al obligației prevăzute la acest articol.

36 În ceea ce privește articolele 1-3 din Directiva 2000/35, trebuie să se sublinieze că articolul 3 din această directivă prevede că statele membre garantează că sunt exigibile dobânzi pentru întârzierea efectuării plăților și că acestea pot fi solicitate de creditorul care și-a îndeplinit obligațiile contractuale și legale și care nu a primit la timp suma datorată, cu excepția cazurilor în care debitorul nu este răspunzător pentru această întârziere.

37 Această obligație impusă statelor membre este necondiționată și suficient de precisă pentru a produce un efect direct. Întrucât sumele datorate operatorului unui depozit de deșeuri de către o colectivitate locală care a depozitat deșeuri, sume precum cele datorate în temeiul rambursării unei taxe, intră în domeniul de aplicare al Directivei 2000/35, rezultă că acest operator poate solicita dobânzi în caz de întârziere la plata sumelor menționate imputabile acestei colectivități locale (a se vedea în acest sens Hotărârea Pontina Ambiente, citată anterior, punctul 48).

38 Întrucât articolul 10 din Directiva 1999/31 și articolele 1-3 din Directiva 2000/35 îndeplinesc condițiile cerute pentru a produce un efect direct, aceste dispoziții sunt obligatorii pentru toate autoritățile statelor membre, cu alte cuvinte, nu numai pentru instanțele naționale, ci și pentru toate organele administrative, inclusiv autoritățile descentralizate, iar aceste autorități sunt ținute să pună în aplicare dispozițiile respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 1989, Costanzo, 103/88, Rec., p. 1839, punctele 30-33, și Hotărârea din 14 octombrie 2010, Fuß, C-243/09, Rep., p. 9849, punctul 61 și jurisprudența citată).

39 Astfel, o autoritate precum Provincia Regionale di Palermo se numără printre entitățile cărora li se pot opune dispozițiile unei directive de natură a avea un efect direct.

40 Din aceasta rezultă că, în acțiunea principală, articolul 10 din Directiva 1999/31 și articolele 1-3 din Directiva 2000/35 pot fi invocate de Amia în fața instanței de trimitere împotriva Provincia Regionale di Palermo.

41 Prin urmare, instanța de trimitere are obligația, dacă o interpretare conformă cu dreptul național nu este posibilă, să lase neaplicată, în acțiunea principală, orice dispoziție națională contrară articolului 10 din Directiva 1999/31 și articolelor 1-3 din Directiva 2000/35.

42 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că, în circumstanțe precum cele din acțiunea principală:

— revine mai întâi instanței naționale, înainte de a lăsa neaplicate dispozițiile pertinente din Legea nr. 549/95, sarcina de a verifica, luând în considerare ansamblul dreptului intern, atât material, cât și procedural, dacă nu poate în niciun caz să ajungă la o interpretare a dreptului său național care să permită soluționarea acțiunii principale într-un mod conform textului și finalității Directivelor 1999/31 și 2000/35;

— dacă o astfel de interpretare nu este posibilă, instanța de trimitere are obligația să lase neaplicată, în acțiunea principală, orice dispoziție națională contrară articolului 10 din Directiva 1999/31 și articolelor 1-3 din Directiva 2000/35.

Cu privire la cheltuielile de judecată

43 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

În circumstanțe precum cele din acțiunea principală:

— **revine mai întâi instanței naționale, înainte de a lăsa neaplicate dispozițiile pertinente din Legea nr. 549 din 28 decembrie 1995 privind măsuri de raționalizare a finanțelor publice, sarcina de a verifica, luând în considerare ansamblul dreptului intern, atât material, cât și procedural, dacă nu poate în niciun caz să ajungă la o interpretare a dreptului său național care să permită soluționarea acțiunii principale într-un mod conform textului și finalității Directivei 1999/31/CE a Consiliului din 26 aprilie 1999 privind depozitele de deșeuri, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 septembrie 2003, și ale Directivei 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale;**

— **dacă o astfel de interpretare nu este posibilă, instanța de trimitere are obligația să lase neaplicată, în acțiunea principală, orice dispoziție națională contrară articolului 10 din Directiva 1999/31, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul nr. 1882/2003, și articolelor 1-3 din Directiva 2000/35.**

Semnături